

JEL Classification: E59

Тарасевич Наталія Вадимівна

к.е.н., доцент кафедри банківської справи,

Статіров Іван Микитович

студентка 2 курсу факультету

менеджменту, обліку та інформаційних технологій

Одеського національного економічного університету

м. Одеса, Україна

МЕХАНІЗМ БАЛАНСУВАННЯ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ НА ГРОШОВОМУ РИНКУ

Тези присвячено дослідженню механізму функціонування грошового ринку та визначення впливу його основних елементів – попиту та пропозиції на гроші. Обґрунтовано вплив грошової маси та рівня монетизації на динаміку грошового ринку. Зазначено складність збалансування попиту і пропозиції грошей в умовах функціонування сучасного грошового ринку.

Ключові слова: *грошовий ринок, попит на гроші, пропозиція грошей, грошові агрегати, монетизація економіки.*

Основною функцією грошового ринку завжди є збалансування попиту і пропозиції і формування ринкового рівня інтересу як ціни грошей. Баланс попиту і пропозиції тісно пов'язаний з залишком грошових доходів і витрат населення, з балансом ресурсів. Він також відображає дані про попит в соціально-економічних і статеві - вікових групах споживачів, і джерела їх задоволеності в основних групах товарів.

Створити необхідні умови для збалансування попиту і пропозиції можна тільки збалансувавши всі економічні важелі, які впливають на кінцевий результат господарської діяльності.

Попит на гроші є резервом грошей, на який в певний момент орієнтовані суб'єкти господарювання (побутові, державні, підприємства, агентські фірми). Це сума грошей, необхідна для здійснення поточних платежів (цю частину грошей можна назвати грошима для здійснення операцій). Створення запасу засобів придбання та оплати має бути достатнім для задоволення поточних потреб суб'єктів господарювання в товарах і послугах; попит на гроші як засіб збереження цінності (багатства) або накопичення.

Основними факторами, що визначають загальний попит на гроші, є:

- зміна виробництва (національний дохід);
- зміна рівня цін, швидкості грошового обігу.

Чим вище швидкість грошового обігу, тим нижче буде попит на гроші. Гроші не приносять їх власнику доходу, а забезпечують абсолютну ліквідність, адже відразу і без будь-яких витрат можна використовувати для покупки необхідних товарів і послуг. Цінні папери здатні приносити своєму власнику дохід у вигляді відсотка, але вони менш ліквідні [1, с.892].

Специфіка грошей як абсолютно ліквідного активу зумовлює істотну специфіку їх переміщення між суб'єктами грошового ринку, а також усіх інструментів та самого механізму функціонування цього ринку. Купівля грошей є формою одержання суб'єктами ринку у своє розпорядження певної суми грошей в обмін на фінансові інструменти. Самі гроші виступають тут зовсім в іншому статусі порівняно з товарними ринками. Іншого змісту набувають і такі ринкові явища, як ціна, попит, пропозиція.

Пропозиція грошей - це сума грошей, яка в будь-який момент знаходиться в розпорядженні суб'єктів господарювання. Пропозиція грошей контролюється державою. В Україні цей контроль здійснюється Національним банком України як засіб видачі грошей, так і шляхом управління монетарною системою. Саме він визначає необхідну суму грошей в економіці і вони, виходячи з її стану. Інструменти грошового ринку, обслуговуючи переміщення грошей між його суб'єктами, самі набувають певної вартості і стають об'єктом купівлі-продажу. У зв'язку з цим можна говорити про специфічний ринок фінансових інструментів, який є однією з форм існування грошового ринку [1, с.894].

На макроекономічному рівні на формування пропозиції грошей впливає сума фактичних грошей в обігу. Ця фактична грошова маса в обігу становить природний ліміт пропозиції грошей. Тільки додаткова емісія грошей Національним банком України може розширити пропозицію грошей за цей ліміт [2].

Попит на грошові маси задовольняється відповідною пропозицією грошей. Така рівновага встановлюється за рахунок взаємодії попиту на гроші і їх пропозиції. Це означає, що сума грошей, яку суб'єкти господарювання хочуть мати в портфелі своїх активів, дорівнює сумі грошей, яку пропонує банківська система. Ситуацію може порушити зміна попиту на гроші, викликана збільшенням або зменшенням обсягів виробництва і реалізації товарів або зміною рівня цін. Підтримання балансу забезпечує гроші з найкращим виконанням своїх функцій, сприяє накопиченню капіталу, створенню інвестицій для передового відтворення. При цьому різниця між попитом і пропозицією може призвести до порушення платіжного балансу, падіння виробництва і реалізації продукції, високих темпів інфляції.

Якщо процентна ставка знизиться, рівень попиту на гроші перевищить їх кількісну пропозицію, а в разі підвищення процентної ставки пропозиція грошей перевищить попит. Підвищення процентної ставки призводить до того, що суб'єкти ринку переміщують більшу частину своїх грошових залишків на активи з високим рівнем доходу. Попит на гроші зменшується, адже володіння ними не приносить доходів.

Ситуація з фінансовою системою все більше погіршується унаслідок багатьох чинників. Проблема монетизації економіки полягає в доведенні маси грошей в обороті до рівня, достатнього для успішної реалізації всього обсягу вироблених товарів та послуг і погашення всіх боргових зобов'язань у процесі відтворення. Зростання цін властиве тим країнам, в яких відбуваються економічні ускладнення. Швидке зростання цін можливе при відсутності чіткої

політики вищих органів влади, зміні влади чи складній політичній ситуації (наприклад, війна).

Демонетизація економіки спричинена глибокою інфляцією, внаслідок якої різко скоротився попит на гроші і відповідно були скорочені запаси грошей в економічних суб'єктів. Зупинити цей процес швидко майже неможливо, але є конкретні шляхи для подолання проблеми. Відновити економіку неможливо нагнітанням пропозиції грошей, а насамперед потрібно забезпечити розвиток попиту на гроші [3].

Грошова маса є ключовим індикатором грошового обороту, а регулювання її обсягу - важливий спосіб досягнення балансу. Швидкість обороту грошей, впливає на економічні процеси. Збереження балансу на грошовому ринку вимагає від держави (його центрального банку) проведення виваженої монетарної політики, яка повинна забезпечити збалансований монетарний механізм протягом тривалого часу, чітку взаємодію грошової маси в обігу, реальність доходів фізичних і юридичних осіб і процентну ставку, підвищити стабільність національних грошей та банківської системи, довіру до них усіх економічних суб'єктів, забезпечити високий рівень розвитку ринку цінних паперів та валютного ринку, прискорювати економічне зростання, яке забезпечить тривале збільшення виробництва реального ВВП.

У розвинених економіках ціна грошей формується на основі збалансування попиту та пропозиції з боку економічних агентів, а сам рівень ціни грошей (процентної ставки) слугує певним індикатором розвитку й ефективності всього грошового ринку та банківської системи. В Україні, однак, є вагомі підстави визнати складність збалансування попиту і пропозиції грошей і відтак виникають сумніви щодо можливості ефективного і об'єктивного встановлення ціни грошей. При низькому рівні монетизації економіки, який існує в Україні, можливості економічних агентів формувати пропозицію грошей обмежені. З іншого боку, ця проблема ефективного збалансування попиту і пропозиції грошей гостро виражена у діях НБУ. Визначення пропозиції грошей, необхідної для монетизації економіки, є істотно ускладненим, оскільки необхідно враховувати не тільки досягнення докризового рівня монетизації, але й поточний обсяг попиту на гроші.

Список використаних джерел

1. Михайлик О.М. Щербина О.В. Ефективність збалансування грошового ринку: теоретичні підходи та практичні реалії. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. Випуск 4. 891-866.

2. Савлук М. І “Сутність та особливості функціонування грошового ринку”. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/78514223.pdf>.

3. Оціночно-аналітичне значення коефіцієнтів монетизації ВВП / за даними українського фонду підтримки підприємництва. URL: <http://ufpp.kiev.ua/pokazniki-monetizacii-vvp>.